



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 477/2024-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], proti postupu Ústavu na výkon väzby a Ústavu na výkon trestu odňatia slobody Košice a jeho záznamu č. UVVaUVTOS-00873/13-KE-2023-4 z 3. marca 2023 o prešetrení sťažnosti, postupu Generálneho riaditeľstva Zboru väzenskej a justičnej stráže a jeho listu č. GR ZVJS-01680/12-2023-3 z 13. februára 2023, postupu Ústavu na výkon trestu odňatia slobody a Ústavu na výkon väzby Leopoldov a jeho „rozhodnutiu“ č. UVTOSaUVV-nav-616/23-LO-2022 z 25. júla 2022, postupu Okresnej prokuratúry Košice I a jej listu č. k. 3 Pn 342/23/8802-5 z 2. októbra 2023, postupu Krajskej prokuratúry v Košiciach a jej upovedomeniam č. k. 3 Kn 310/23/8800-3 z 8. decembra 2023 a č. k. 3 Kn 310/23/8800-14 z 18. marca 2024 a postupu Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky a jej upovedomeniu č. k. IV/2 Gn 24/24/1000-5 z 13. marca 2024 takto

rozhodol:

1. Ústavnú sťažnosť **odmieta**.
2. Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu **nevychovája**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 3. apríla 2024 domáha vyslovenia porušenia základných práv podľa čl. 16 ods. 1 a čl. 19 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Ústavu na výkon väzby a Ústavu na výkon trestu odňatia slobody Košice (ďalej len „ústav Košice“) a jeho záznamom č. UVVaUVTOS-00873/13-KE-2023-4 z 3. marca 2023 o prešetrení sťažnosti, postupom Generálneho riaditeľstva Zboru väzenskej a justičnej stráže (ďalej len „generálne riaditeľstvo“) a jeho listom č. GR ZVJS-01680/12-2023-3 z 13. februára 2023, postupom Ústavu na výkon trestu odňatia slobody a Ústavu na výkon väzby Leopoldov (ďalej len „ústav Leopoldov“)

a jeho „rozhodnutím“ č. UVTOSaUVV-nav-616/23-LO-2022 z 25. júla 2022, ako aj porušenia základných práv podľa čl. 16 ods. 1, čl. 19 ods. 1 a 2, čl. 46 ods. 1 ústavy a práv podľa čl. 8, čl. 6 ods. 1 a čl. 13 dohovoru postupom Okresnej prokuratúry Košice I (ďalej len „okresná prokuratúra“) a jej listom č. k. 3 Pn 342/23/8802-5 z 2. októbra 2023, postupom Krajskej prokuratúry v Košiciach (ďalej len „krajská prokuratúra“) a jej upovedomeniami č. k. 3 Kn 310/23/8800-3 z 8. decembra 2023 a č. k. 3 Kn 310/23/8800-14 z 18. marca 2024 a postupom Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „generálna prokuratúra“) a jej upovedomením č. k. IV/2 Gn 24/24/1000-5 z 13. marca 2024. Sťažovateľ navrhuje zrušiť napadnuté upovedomenie generálnej prokuratúry a vec jej vrátiť na ďalšie konanie. Zároveň požaduje priznať mu primerané finančné zadostučinenie a ustanoviť mu právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ nachádzajúci sa vo výkone trestu odňatia slobody podal 8. februára 2023 sťažnosť generálnemu riaditeľstvu, ktorou namietal postup ústavu Košice v súvislosti s vykonaním jeho návštevy príbuznými 12. novembra 2022 bez priameho kontaktu, v ktorom nachádzal porušenie jeho práv podľa čl. 8 dohovoru a základných práv podľa čl. 16 ods. 1 a čl. 19 ods. 1 a 2 ústavy.

3. Označené podanie (sťažnosť) generálne riaditeľstvo listom č. GR ZVJS-01680/12-2023-3 z 13. februára 2023 postúpilo na priame vybavenie ústavu Košice ako vecne príslušnému.

4. Ústav Košice sťažnosť sťažovateľa vybavil záznamom č. UVVaUVTOS-00873/13-KE-2023-4 z 3. marca 2023 tak, že vzhľadom na sťažovateľovi určenú vonkajšiu diferenciaciu výkonu trestu odňatia slobody (v ústave s maximálnym stupňom stráženia), ako aj s prihliadnutím na absenciu odôvodnenej žiadosti o vykonanie návštevy s priamym kontaktom považoval realizáciu návštevy bez priameho kontaktu za súladnú so všeobecne záväznými právnymi predpismi [§ 24 ods. 4 zákona č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o výkone trestu“) a internými predpismi, preto sťažnosť vyhodnotil ako neopodstatnenú.

5. Sťažovateľ podnetom adresovaným okresnej prokuratúre žiadal prešetriť zákonnosť postupu ústavu Košice, ako aj jeho záznamu z 3. marca 2023, avšak ani okresná prokuratúra nezistila v danej veci porušenie všeobecne záväzných právnych predpisov. Zároveň akcentovala, že pokiaľ sťažovateľ nesúhlasil s vybavením sťažnosti, mal možnosť požiadať o jej prešetrenie príslušný orgán v zmysle § 65dk zákona č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej stráže v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ZVJS“), čo však neurobil. Okresná prokuratúra preto podnet sťažovateľa podľa § 36a ods. 3 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o prokuratúre“) odložila, o čom sťažovateľa vyrozumela listom č. k. 3 Pn 342/23/8802-5 z 2. októbra 2023.

6. Na základe ďalšieho „opakovaného“ podnetu predmetnú vec preskúmala podľa § 18 ods. 1 a 6 zákona o prokuratúre aj krajská prokuratúra, ktorá takisto žiadne pochybenia nezistila a s postupom a závermi ústavu Košice, ako aj okresnej prokuratúry sa stotožnila ako so zákonnými a s vecne správnymi. Opätovne pripomenula, že sťažovateľ nevyužil postup podľa § 65dk zákona o ZVJS a nepožiadala o prešetrenie záznamu ústavu Košice príslušný orgán. Opakovaný podnet sťažovateľa krajská prokuratúra vyhodnotila ako nedôvodný, o čom ho informovala upovedomením č. k. 3 Kn 310/23/8800-3 z 8. decembra 2023.

7. Podaním z 29. februára 2024 doručeným generálnej prokuratúre označeným ako „Sťažnosť pre prietahy“ sťažovateľ namietal nevybavenie svojho ďalšieho opakovaného podnetu v konaní

vedenom krajskou prokuratúrou pod sp. zn. 3 Kn 310/23/8800, o ktorom nebolo dovtedy rozhodnuté. Generálna prokuratúra v postupe krajskej prokuratúry (ale ani v namietanom postupe prokurátora generálnej prokuratúry) žiadne neodôvodnené alebo zámerné prietahy nezistila a konštatovala, že k porušeniu práv sťažovateľa v danej veci nedošlo. O svojom závere sťažovateľa upovedomila listom č. k. IV/2 Gn 24/24/1000-5 z 13. marca 2024.

8. Ďalší opakovaný podnet sťažovateľa (z 15. decembra 2023) a jeho doplnenie (z 19. decembra 2023) napokon opäť preskúmala krajská prokuratúra, ktorá ho odložila s odôvodnením, že tento neobsahoval také skutočnosti, pre ktoré by bolo potrebné prijať príslušné opatrenie prokurátora. Sťažovateľa o tom upovedomila listom č. k. 3 Kn 310/23/8800-14 z 18. marca 2024.

II.

Argumentácia sťažovateľa

9. Sťažovateľ, poukazujúc na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), v ústavnej sťažnosti argumentuje, že vykonávanie návštev osôb vo výkone trestu odňatia slobody rodinnými príslušníkmi bez priameho kontaktu (oddelením sklenenou priečkou – panelom) predstavuje porušenie práv dotknutých väznených osôb.

10. Európsky výbor na zabránenie mučeniu a neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (skratka CPT) rovnako odporúča realizáciu návštev odsúdených kontaktne a akékoľvek rozhodnutie o nariadení bezkontaktnej návštevy musí byť opodstatnené a riadne odôvodnené.

11. Ak preto jeho návštevy 23. júla 2016 a 29. septembra 2016 boli vykonané bez priameho kontaktu, išlo o svojvoľné rozhodnutie príslušníka Zboru väzenskej a justičnej stráže. Bezkontaktne bol sťažovateľ nútený realizovať aj návštevy 10. augusta 2022 a 12. novembra 2022.

12. S dôvodmi uvedenými v upovedomení krajskej prokuratúry z 18. marca 2024 sťažovateľ nesúhlasí, a to najmä s argumentáciou o existencii bezpečnostných rizík u jeho osoby, pretože tieto dôvody neboli uvedené v žiadnom rozhodnutí súvisiacom s povolením jeho návštevy. Zároveň upovedomenie nezohľadňuje závery nálezu ústavného súdu č. k. III. ÚS 242/2023-80 z 31. októbra 2023, predovšetkým názor, že návštevy priamym kontaktom sa majú vzťahovať na všetky kategórie väzňov, teda aj na tých, ktorí sú zaradení do ústavu s maximálnym stupňom stráženia.

13. Orgánom prokuratúry sťažovateľ vyčíta, že len citovali príslušné ustanovenia zákonov a právnu úpravu si prispôbovali v jeho neprospech. Najmä argumentáciu krajskej prokuratúry považuje za zavádzajúcu, dezinterpretujúcu a deformujúcu fakty.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

14. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie sťažovateľom označených základných práv podľa ústavy a práv podľa dohovoru, ku ktorému malo dôjsť tým, že zo strany orgánov príslušných ústavov (Košice a Leopoldov) mu ako osobe vykonávajúcej trest odňatia slobody nebolo umožnené vykonanie návštevy príbuznými spôsobom priameho kontaktu. Ochranu jeho práv mu následne neposkytli ani orgány prokuratúry.

III.1. K namietanému porušeniu práv postupom ústavu Košice a jeho záznamom č. UVVaUVTOS-00873/13-KE-2023-4 z 3. marca 2023 o prešetrení sťažnosti a postupom generálneho riaditeľstva a jeho listom č. GR ZVJS-01680/12-2023-3 z 13. februára 2023:

15. Proti zásahu do práv jednotlivcov, ktorí sa nachádzajú vo výkone trestu odňatia slobody, sa možno domáhať ochrany dvomi procesnými líniami. Prvou líniou je podanie sťažnosti podľa zákona o ZVJS. Druhou líniou je podanie podnetu prokurátorovi, ktorý vykonáva dozor v miestach, v ktorých sú držané osoby pozbavené osobnej slobody na základe rozhodnutia príslušného orgánu, v zmysle zákona o prokuratúre (m. m. napr. III. ÚS 343/2023). Nie je vylúčený ani prípad organickej nadväznosti oboch procesných línií, teda situácia, keď sa jednotlivec domáha ochrany subjektívnych práv najskôr právnymi prostriedkami podľa zákona o ZVJS, pričom ich vybavenie je následne preskúmané prostredníctvom procesných inštrumentárií zakotvených v zákone o prokuratúre.

16. Pokiaľ ide o namietaný postup ústavu Košice a jeho záznam, ako aj postup a list generálneho riaditeľstva je zrejmé, že sťažovateľ sa ochrany svojich práv domáhal najskôr podaním adresovaným priamo ústavu Košice, ktorého vybavenie bolo na základe sťažovateľovej žiadosti preskúmané generálnym riaditeľstvom. Vybavenie podaní ústavom Košice a generálnym riaditeľstvom sťažovateľ následne prostredníctvom podnetu, opakovaného podnetu a ďalšieho opakovaného podnetu namietol pred orgánmi prokuratúry, ktoré opätovne vec sťažovateľa preskúmali.

17. V zmysle princípu subsidiarity zakotveného v čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd poskytuje v konaní podľa uvedeného článku ochranu základným právam alebo slobodám fyzických osôb a právnických osôb za podmienky, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný orgán verejnej moci (m. m. napr. I. ÚS 211/2022, II. ÚS 270/2021, II. ÚS 190/2022, II. ÚS 387/2022). Ústavný súd preto uvádza, že nemá právomoc preskúmať postup a záznam ústavu Košice, ako ani postup a list generálneho riaditeľstva, keďže ich v konečnom dôsledku preskúmali na základe podnetu, opakovaného podnetu a ďalšieho opakovaného podnetu sťažovateľa príslušné orgány prokuratúry, ktoré boli oprávnené a zároveň povinné poskytnúť ochranu základným právam sťažovateľa (m. m. napr. III. ÚS 682/2017, II. ÚS 46/2018, II. ÚS 134/2018, II. ÚS 206/2018, II. ÚS 236/2018, II. ÚS 272/2018, III. ÚS 175/2018, IV. ÚS 507/2020). Z uvedeného dôvodu ústavný súd ústavnú sťažnosť v časti smerujúcej proti postupu a záznamu ústavu Košice a postupu a listu generálneho riaditeľstva odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu práv rozhodnutím ústavu Leopoldov č. UVTOSaUVV-nav-616/23-LO-2022 z 25. júla 2022:

18. V prvom rade ústavný súd konštatuje, že vo vzťahu k námietke prípadného neprípustného zásahu do základných práv sťažovateľa označeným „rozhodnutím“ ústavu Leopoldov absentuje v ústavnej sťažnosti akákoľvek, nieto ešte ústavne relevantná argumentácia, ktorá by o tom svedčila. Táto okolnosť predstavuje nesplnenie zákonom ustanovenej náležitosti ústavnej sťažnosti s dôsledkom jej odmietnutia podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde.

19. Napriek tomu ústavný súd aj s prihliadnutím na skutočnosť, že sťažovateľ nie je v konaní pred ústavným súdom zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom, a teda návrh ústavnému súdu spísal sám, ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol z iného dôvodu, a to opäť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie. Závery predchádzajúcej časti odôvodnenia tohto uznesenia (III.1) sa totiž obdobne vzťahujú aj na oprávnenie ústavného súdu preskúmať postup a rozhodnutie ústavu Leopoldov. Subsidiárnym kompetenciám ústavného súdu aj v tomto prípade predchádzajú právomoci generálneho riaditeľstva a napokon aj orgánov prokuratúry.

20. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť sťažovateľa aj v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde taktiež pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

III.3. K namietanému porušeniu práv postupom okresnej prokuratúry a jej listom č. k. 3 Pn 342/23/8802-5 z 2. októbra 2023, postupom krajskej prokuratúry a jej upovedomením č. k. 3 Kn 310/23/8800-3 z 8. decembra 2023:

21. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh je zrejmé, že postup okresnej prokuratúry a jej závery uvedené liste z 2. októbra 2023, ako aj postup krajskej prokuratúry a jej upovedomenie z 8. decembra 2023 boli predmetom ďalšieho konania a posúdenia na základe ďalšieho opakovaného podnetu sťažovateľa a napokon boli preskúmané a vyhodnotené znovu krajskou prokuratúrou.

22. Závery predošlých dvoch častí odôvodnenia tohto rozhodnutia je tak potrebné aplikovať aj na túto časť ústavnej sťažnosti a odmietnuť ju z toho istého dôvodu podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde.

III.4. K namietanému porušeniu práv postupom generálnej prokuratúry a jej upovedomením č. k. IV/2 Gn 24/24/1000-5 z 13. marca 2024:

23. Napadnutým upovedomením generálna prokuratúra vybavila podanie sťažovateľa, ktorým namietal priesťahy v súvislosti s nerozhodnutím o podaní sťažovateľa rovnako súvisiacim s vykonaním návštevy v ústave Košice bez priameho kontaktu krajskou prokuratúrou. V postupe krajskej prokuratúry však žiadne neodôvodnené alebo zámerné priesťahy nezistila a konštatovala, že k porušeniu práv sťažovateľa v danej veci nedošlo.

24. Ústavná sťažnosť však ani len náznakom neindikuje, že by sa ňou sťažovateľ domáhal vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov alebo práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, a nie je možné dedukovať ani to, že by so závermi uvedenými v napadnutom upovedomení z 13. marca 2024 sťažovateľ zjavne nesúhlasil alebo ich inak ústavnoprávne významným spôsobom atakoval.

25. Jednoznačný je zámer sťažovateľa prezentovaný v ústavnej sťažnosti spočívajúci v dosiahnutí vyslovenia porušenia jeho práv neumožnením mu realizácie návštevy vo výkone trestu odňatia slobody priamym kontaktom. Jeho úmysel sa tak zjavne netýka predmetu konania vedeného generálnou prokuratúrou pod sp. zn. IV/2 Gn 24/24/1000, teda ani jej postupu a upovedomenia.

26. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre

nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať ústavnú sťažnosť, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07, I. ÚS 348/2019).

27. Vzhľadom na uvedené je potrebné konštatovať, že medzi namietaným postupom a upovedomením generálnej prokuratúry a namietaným porušením označených práv sťažovateľa podľa ústavy a dohovoru neexistuje príčinná súvislosť, preto je ústavná sťažnosť v tejto časti zjavne neopodstatnená a z toho dôvodu ju ústavný súd odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.5. K namietanému porušeniu práv postupom krajskej prokuratúry a jej upovedomením č. k. 3 Kn 310/23/8800-14 z 18. marca 2024:

28. Ústavný súd vzhľadom na zaužívanú aplikačnú prax orgánov prokuratúry, podľa ktorej na celkové vybavenie ďalšieho opakovaného podnetu je podľa zákona o prokuratúre príslušný prokurátor krajskej prokuratúry vybavujúci predchádzajúci opakovaný podnet podávateľa, nepovažoval za účelné, aby sa sťažovateľ opätovne ďalším podaním obrátil na generálnu prokuratúru ako nadriadenú krajskej prokuratúre, a teda netrval na vyčerpaní ďalších právnych prostriedkov nápravy, ale z hľadiska požadovanej ochrany základných práv pristúpil k preskúmaniu a posúdeniu ústavnej akceptovateľnosti napadnutého upovedomenia krajskej prokuratúry.

29. Zároveň je potrebné pripomenúť, že ústavný súd v zásade nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory príslušného orgánu verejnej moci, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred orgánmi verejnej moci bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu príslušný orgán verejnej moci vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (porov. I. ÚS 17/01, II. ÚS 137/08, III. ÚS 328/08, IV. ÚS 11/2010). Ústavný súd teda nie je prieskumným súdom a úlohou ústavného súdu nie je suplovať orgány verejnej moci, ktorým prislúcha interpretácia zákonov v rámci ich právnym poriadkom upravenej pôsobnosti a právomoci. Z ústavného postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať len také rozhodnutia orgánov verejnej moci, prostredníctvom ktorých došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, resp. také, kde k porušeniu základného práva alebo slobody došlo v konaní, ktoré vydaniu samotného rozhodnutia predchádzalo. Skutkové a právne závery príslušného orgánu verejnej moci môžu byť teda predmetom kontroly vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (porov. I. ÚS 12/05, II. ÚS 410/06, III. ÚS 119/03, IV. ÚS 238/07).

30. Krajská prokuratúra v prvom rade s poukazom na § 36 ods. 2 zákona o prokuratúre pristúpila k posúdeniu, či podanie sťažovateľa z 15. decembra 2023 označené ako ďalší opakovaný podnet a podanie z 19. decembra 2023 označené ako „*doplnenie ďalšieho opakovaného podnetu*“ bolo potrebné spoločne považovať za ďalší opakovaný podnet, keďže išlo o tretí podnet v poradí, a či

tieto podania obsahujú nové skutočnosti, resp. či bol daný iný dôvod, pre ktorý by bolo potrebné rozhodnúť o ich vybavení. Dospela pritom k záveru, že to tak nie je.

31. Podobne ako už vo svojom predchádzajúcom upovedomení z 8. decembra 2023 (v spojení s listom okresnej prokuratúry z 2. októbra 2023), poukazujúc pritom na § 13 ods. 4 písm. d) a § 24 ods. 1 zákona o výkone trestu, krajská prokuratúra konštatovala, že u osoby, ktorá vykonáva trest odňatia slobody v ústave na výkon trestu odňatia slobody s maximálnym stupňom stráženia, sa návštevy realizujú spravidla bez priameho kontaktu a v odôvodnených prípadoch môže riaditeľ ústavu rozhodnúť o tom, že sa návšteva takého odsúdeného vykoná s priamym kontaktom. Rozhodnutie riaditeľa ústavu musí byť podmienené relevantnými dôvodmi, pritom preukázanie existencie týchto dôvodov môže byť súčasťou aj iniciatívy samotného väzňa, napríklad vo forme žiadosti o vykonanie návštevy s priamym kontaktom.

32. V danom prípade z obsahu spisového materiálu vyplývalo, že v súvislosti s návštevou 12. novembra 2022 sťažovateľ nepodal žiadosť o jej vykonanie s priamym kontaktom a zároveň riaditeľovi ústavu nebol známy dôvod, prečo by sa táto návšteva mala zrealizovať s priamym kontaktom. Tento záver podľa krajskej prokuratúry platil aj pre návštevu 10. augusta 2022 (tá bola predmetom podania z 19. decembra 2023, ktorým sťažovateľ doplnil ďalší opakovaný podnet), keď bolo možné usúdiť, že o návštevu s priamym kontaktom sťažovateľ pred jej uskutočnením nežiadal. Ak teda neexistoval relevantný podklad, pre ktorý by riaditeľ ústavu pripustil návštevu s priamym kontaktom, bolo potrebné podľa krajskej prokuratúry označiť spôsob, akým bola návšteva v skutočnosti vykonaná (bezkontaktné), za zákonný. Príslušnému ústavu tak nebolo z legálneho hľadiska čo vyčítať, a to aj s prihliadnutím na prezumpciu ústavnosti platnej a účinnej zákonnej úpravy.

33. K sťažovateľom vyčítanému nesúladu postupu ústavu Košice pri výkone návštevy so závermi nálezu ústavného súdu č. k. III. ÚS 242/2023-80 z 31. októbra 2023 krajská prokuratúra zaujala stanovisko, že tieto závery nebolo možné s úplnosťou aplikovať na prípad sťažovateľa, keďže v označenej veci išlo o osobu, ktorá vykonávala trest v ústave so stredným stupňom stráženia. Zároveň však konajúca prokuratúra vzhľadom na spomenutý nález ústavného súdu pripustila určitú úvahu o tom, či právna úprava týkajúca sa realizácie návštev osôb vykonávajúcich nepodmienečný trest odňatia slobody v ústave na výkon trestu odňatia slobody s maximálnym stupňom stráženia vyhovuje ideám tkvejúcim v humánnom spôsobe výkonu trestu odňatia slobody v ústavoch na to určených, avšak uzavrela, že pravidlo prednosti kontaktných návštev pred bezkontaktnými návštevami nateraz v prípade väzňov vykonávajúcich trest v maximálnom stupni stráženia v právnom poriadku Slovenskej republiky nenašlo svoje uplatnenie.

34. Obdobný dôvod vykonania návštevy bez priameho kontaktu sa vzťahoval aj na ďalšie sťažovateľom namietané návštevy realizované 15. mája 2015 a 28. júla 2015 v Ilave, 20. augusta 2015 a 2. septembra 2015 v Košiciach, pri ktorých ale išlo o návštevy vo výkone väzby sťažovateľa (nie vo výkone trestu odňatia slobody), avšak rovnako vtedy platná a účinná zákonná úprava stanovila realizáciu návštev spravidla bez priameho kontaktu.

35. Pokiaľ išlo o návštevu sťažovateľa v termíne 29. septembra 2016 v ústave Košice, podľa krajskej prokuratúry bolo možné vysloviť predpoklad, že v tom čase sťažovateľ vykonával nepodmienečný trest odňatia slobody v inom ústave ako v ústave na výkon trestu odňatia slobody s maximálnym stupňom stráženia, a teda mohlo dôjsť k vykonaniu návštevy „*contra legem*“, avšak s prihliadnutím na časový odstup, ktorý uplynul od vykonania tejto návštevy (viac ako

7 rokov), ak by aj nastal takto predpokladaný nezákonný postup ústavu Košice, nebolo by možné v súčasnosti tento nezákonný stav reparovať prostriedkami prokurátorského dozoru. K tomuto prípadu krajská prokuratúra považovala za potrebné uviesť, že generálna prokuratúra listom č. k. IV/2 Gn 30/23/1000-15 zo 17. januára 2024 sťažovateľa upovedomila o tom, že šetrením k jeho osobe bolo zistené, že v závere výkonu jeho väzby (rok 2015 a rok 2016) a v začiatkoch výkonu trestu odňatia slobody (do tohto obdobia spadá práve aj dátum 29. september 2016) trvali v rámci realizácie úkonov s osobou sťažovateľa určité bezpečnostné opatrenia s cieľom eliminovať možné bezpečnostné riziká prameniace v charaktere informácií o jeho osobe (evidovaná násilná trestná činnosť, jeho členstvo v organizovanej zločineckej skupine, výcvik v cudzineckej légii a pod.). Práve takéto bezpečnostné opatrenia mohli byť relevantným dôvodom na rozhodnutie, prečo sa návšteva sťažovateľa 29. septembra 2016 mala vykonať bez priameho kontaktu.

36. V závere napadnutého upovedomenia krajská prokuratúra informovala sťažovateľa, že pri výkone dozoru nad dodržiavaním zákonnosti v ústavoch na výkon trestu odňatia slobody aj v súčinnosti s okresnými prokuratúrami pôsobiacimi v jej územnom obvode zabezpečí aplikáciu nálezu ústavného súdu č. k. III. ÚS 242/2023-80 z 31. októbra 2023.

37. Z uvedenej rekapitulácie napadnutého upovedomenia krajskej prokuratúry vyplýva, že táto sa otázkami dôležitými pre rozhodnutie o ďalšom opakovanom podnete sťažovateľa zaoberala a na tieto dostatočne odpovedala.

38. Ústavný súd konštatuje, že odôvodnenie napadnutého upovedomenia krajskej prokuratúry je dostatočne jasné, určité a zrozumiteľné. Záver z neho plynúci je logický, prijatý na základe racionálnej úvahy, bez akýchkoľvek vnútorných rozporov. Interpretácia a aplikácia príslušných ustanovení zákona o ZVJS krajskou prokuratúrou podľa názoru ústavného súdu nepopiera ich znenie, zmysel ani účel. Inak povedané, ide o ústavne udržateľné upovedomenie krajskej prokuratúry, ktorého záver je potrebné považovať za výraz jej autonómneho rozhodovania v konaní súvisiacom s dozorom prokurátora na dodržiavaním zákonnosti v miestach, kde sú držané osoby pozbavené osobnej slobody. Iba skutočnosť, že sťažovateľ sa nestotožňuje s právnym názorom krajskej prokuratúry, nemôže sama osebe viesť k rezultátu o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor krajskej prokuratúry svojím vlastným (obdobne I. ÚS 313/2010, II. ÚS 134/09, III. ÚS 127/2012).

39. Pokiaľ ide o námietky sťažovateľa založené na záveroch nálezu ústavného súdu č. k. III. ÚS 242/2023-80 z 31. októbra 2023, aj s týmito sa krajská prokuratúra uspokojivo vysporiadala. Okrem ňou uvedenej argumentácie je potrebné zvýrazniť, že predmetom konania v označenej veci bol namietaný spôsob výkonu návštev s priamym kontaktom za použitia priehradiek, t. j. fyzické obmedzenie priameho kontaktu. Aktuálna ústavná sťažnosť má inú podstatu. Ústavný súd nepopiera, že zo zmieneného nálezu vyplývajú aj tie závery, ktoré sťažovateľ prezentuje a ktorých aplikácie sa domáha vo svojom prípade, v konečnom dôsledku ale ide o závery, ktoré nepochybne predstavujú istý odklon od znenia platnej a účinnej právnej úpravy aktuálnej aj v čase vykonávania sporných návštev sťažovateľa, ktorej sa orgány Zboru väzenskej a justičnej stráže, ako aj orgány prokuratúry striktnie pridržovali a v súlade s ňou postupovali. Nemožno pritom nebrať do úvahy skutočnosť, že nález ústavného súdu č. k. III. ÚS 242/2023-80 z 31. októbra 2023, ktorý istým spôsobom upravuje príslušné orgány verejnej moci k ústavne súladnému postupu pri realizácii návštev v ústavoch na výkon trestu odňatia slobody, bol ústavným súdom prijatý až po realizácii návštev sťažovateľa. Zároveň je citeľné aj ubezpečenie krajskej

prokuratúry o zabezpečení aplikácie tohto nálezu ústavného súdu do príslušných ústavov v budúcnosti.

40. Ústavný súd však považuje za potrebné vytknúť orgánom verejnej moci účastným na konaní vo veci sťažovateľa, ale najmä orgánom prokuratúry (tu zvlášť krajskej prokuratúre) výhradné zameranie sa pri vybavení podaní sťažovateľa iba na posúdenie otázky legality zásahu do jeho práva na súkromie pri realizácii návštev bez priameho kontaktu v ústave na výkon trestu odňatia slobody s maximálnym stupňom stráženia bez obligátneho preskúmania aj legitimacy a proporcionality takéhoto zásahu. Pritom uvedený test (proporcionality) je, ako to z judikatúry ESĽP a judikatúry ústavného súdu vo veciach predstavujúcich možný neprípustný zásah do práv podľa čl. 8 dohovoru a čl. 19 ústavy vyplýva, neopomenuteľný a nie je žiaden dôvod z povinnosti jeho realizácie akokoľvek vyňať orgány prokuratúry, ktoré sú rovnako povolané ochraňovať ústavou a kvalifikovanými medzinárodnými zmluvami garantované základné práva a slobody, resp. ľudské práva a základné slobody. Krajská prokuratúra (rovnako ako pred ňou okresná prokuratúra) sa v danej veci v podstate obmedzila iba na konštatovanie, že k zásahu do základného práva v tomto prípade došlo na základe zákona (resp. v jeho súlade), avšak nevenovala sa skúmaniu jeho legitímnosti, teda či k zásahu došlo napr. pre účely niektorého zo záujmov podľa čl. 8 ods. 2 dohovoru, a napokon ani jeho proporcionality, teda či tento zásah (neumožnenie návštevy s priamym kontaktom) bol nevyhnutný na dosiahnutie sledovaného cieľa s jeho riadnou konkretizáciou.

41. Napriek uvedenému nedostatku ústavný súd nepristúpil k vysloveniu porušenia označených základných práv sťažovateľa (na súkromie) ani neuplatnil svoju kasačnú právomoc vo vzťahu k napadnutému upovedomeniu krajskej prokuratúry, keďže za podstatnú v danej veci považoval skutočnosť, že sťažovateľ evidentne (v ústavnej sťažnosti opak netvrdí) o výnimku zo zákonného pravidla spočívajúceho vo vykonaní návštevy bez priameho kontaktu ústav Košice riadne nepožiadali a neiniciovali tak špecifické konanie, ktorého predmetom by bolo posúdenie konkrétnych – uchopiteľných dôvodov na umožnenie návštevy podľa požiadaviek sťažovateľa. Práve okolnosť absencie žiadosti, ktorá je z napadnutého upovedomenia krajskej prokuratúry jasne a zreteľne čitateľná, robí napadnuté upovedomenie ústavne udržateľným.

42. Ústavný súd so zreteľom na uvedené pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti v časti smerujúcej proti postupu a upovedomeniu krajskej prokuratúry dospel k zisteniu, že tento postup a upovedomenie nesignalizuje možnosť porušenia základných práv podľa ústavy a práv zaručených dohovorom uvedených v záhlaví tohto uznesenia. Z toho vyplýva, že dôvodnosť spomenutej časti ústavnej sťažnosti nie je potrebné preskúmať po jej prijatí na ďalšie konanie. Podanú ústavnú sťažnosť preto ústavný súd v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

43. Osobitne k námietke porušenia čl. 13 dohovoru ústavný súd vo svojej rozhodovacej praxi v súlade s judikatúrou ESĽP uvádza, že predmetné ustanovenie dohovoru vyžaduje existenciu vnútroštátneho prostriedku, ktorý príslušnému orgánu umožní rozhodnúť o vznesenej námietke porušenia dohovoru a zariadiť adekvátnu nápravu. Nejde však až tak ďaleko, aby vyžadoval určitú konkrétnu podobu takého prostriedku. Štáty majú priestor na vlastnú úvahu, akým spôsobom splnia svoje povinnosti, ktoré na nich čl. 13 dohovoru kladie. Dohovor ani judikatúra ESĽP neprikazujú, aby bol účinný prostriedok nápravy výlučne v právomoci alebo pôsobnosti súdov alebo iných orgánov členských štátov, ale aby účinný prostriedok nápravy bol vo vnútroštátnom práve

dostupný, aplikovateľný a účinný (rozsudok EŠLP vo veci Vilvarajah a ďalší proti Spojenému kráľovstvu z 30. 10. 1991, sťažnosť č. 13163/87; m. m. napr. III. ÚS 456/2021, III. ÚS 68/2023).

44. Sťažovateľ sa ochrany svojich práv domáhal primárne na základe procesných mechanizmov obsiahnutých v zákone o ZVJS, ktoré v súlade s judikatúrou ústavného súdu predstavujú prvotný a účinný prostriedok nápravy (m. m. napr. III. ÚS 392/2020, III. ÚS 343/2023). Následný prieskum záznamu ústavu a záznamu generálneho riaditeľstva sa realizoval na procesnom podklade právnych nástrojov podľa zákona o prokuratúre. Z rozhodovacej činnosti ústavného súdu pritom vyplýva, že podnet prokurátorovi podľa zákona o prokuratúre predstavuje z pohľadu čl. 13 dohovoru účinný prostriedok nápravy (m. m. napr. III. ÚS 68/2023), a preto je ústavná sťažnosť v časti namietaného porušenia práva obsiahnutého v čl. 13 dohovoru zjavne neopodstatnená a aj v tejto časti musela byť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietnutá.

IV.

K žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom

45. Ústavný súd môže podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde navrhovateľovi v konaní pred ústavným súdom ustanoviť právneho zástupcu, ak taká osoba o to požiada, ak to odôvodňujú jej majetkové pomery a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Ak hoci len jeden z týchto predpokladov nie je splnený, nemožno právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom ustanoviť (I. ÚS 333/2020). V prípade ústavnej sťažnosti, pri ktorej je daný dôvod na jej odmietnutie, ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, a preto neboli splnené podmienky na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom a ústavný súd tak žiadosti sťažovateľa podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde vyhovel.

46. Pretože ústavná sťažnosť sťažovateľa bola ako celok odmietnutá, bolo bez právneho významu zaoberať sa jeho ďalšími požiadavkami uvedenými v návrhu na rozhodnutie, rozhodovanie o ktorých je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. septembra 2024

Miloš Maďar
predseda senátu